Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 17 ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма «Фізична терапія»
Психолого-природничий факультет

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія освітньо-професійної програми «Фізична терапія».

Мова навчання: українська

Розробник: *О. В. Оксенюк*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи РДГУ

Протокол від «01» вересня 2025 року № 9

Завідувач кафедри _____ Ольга БЕЗКОРОВАЙНА

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету
Протокол від “ 26 ” червня 2025 року № 5
Голова навчально-методичної комісії психолого-природничого факультету

Ірина ТРОХИМЧУК

© Оксенюк О. В., 2025 рік
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
22 Охорона здоров’я</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="5">Спеціальність 227
Фізична терапія, ерготерапія</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>4-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання – план-конспект соціально-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з ООП</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин –90</td><td>8-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="7">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2;
самостійної роботи студента – 4</td><td rowspan="7">Освітній ступінь:
бакалаврський</td><td>16 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>14 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:
6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомлення с здобувачів вищої освіти з основами інклюзивної освіти; формування теоретичних та практичних знань, умінь та навичок майбутнього соціального працівника по впровадженню та реалізації інклюзивного навчання в загальноосвітніх і спеціальних навчальних закладах.

Завдання:

- підготовка майбутнього фахівця до активної діяльності в інклюзивному середовищі;
- оволодіння спеціальними теоретичними та практичними знаннями і вміннями;
- формування системного бачення цілісного інклюзивного процесу;
- розвиток нового стилю професійного мислення та творчої рефлексії;

- формування професійного, інноваційного та відповідального підходу до обраної спеціальності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі набувають такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

3. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання (ПРН):

Результатами навчання, для формування яких використовується навчальна дисципліна, є:

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційно-методичні основи інклюзивної освіти;

вміти: застосовувати ефективні стратегії взаємодії з різнопрофільними фахівцями і батьками дітей з особливими потребами; здійснювати необхідні адаптації/модифікації методики викладання; розробляти індивідуальні навчальні плани і програми для дітей з особливими потребами; реалізовувати диференційований підхід до викладання й оцінювання навчальних досягнень та розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи впровадження інклюзивної освіти

Тема 1-2. Концептуальні основи інклюзивної освіти. Сутність, завдання і принципи інклюзивної освіти. Етапи становлення системи спеціальної освіти. Медична і соціальна модель ставлення до людей з особливими потребами. Специфіка понять “інклюзія”, “інтеграція”, “діти з особливими освітніми потребами”. Типи інтеграції. Нормативно-правові основи організації інклюзивної освіти. Принципи діяльності інклюзивної школи.

Тема 3-4. Досвід реалізації інклюзивної освіти у країнах Європи та США. Інтегроване та інклюзивне навчання в Італії. Досвід Австрії щодо рівноправного здобуття освіти. Психолого-медико-соціальні центри Бельгії. Спеціальна освіта в Голландії. Шведська модель інклюзивної освіти. Варіативність психолого-педагогічного супроводу у Німеччині. Особливості інклюзії у країнах

пострадянського простору (Словаччина, Чехія, Польща). Інклюзивна освіта у США.

Тема 5. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір в Україні. Пріоритети сучасної державної освітньої політики в Україні. Генеза дефектологічної науки і практики в Україні. Характеристика сучасної системи спеціальної освіти, статистичний огляд процесу інтеграції в загальноосвітніх навчальних закладах. Розвиток інклюзивної моделі освіти. Аналіз науково-педагогічного експерименту "Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах".

Тема 6. Пристосування навчальних приміщень до потреб дітей з особливим психофізичним розвитком. Адаптації для дитини з порушенням опорно-рухового апарату. Адаптації для дитини з вадами зору. Адаптації для дитини з вадами слуху. Загальні рекомендації щодо облаштування території школи в умовах інклюзивного навчання.

Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи. Загальні аспекти особливих освітніх потреб дітей із вадами психофізичного розвитку. Сутність, напрями, завдання і принципи психолого-педагогічного супроводу дітей у системі інклюзивної освіти. Етапи здійснення психолого-педагогічного супроводу (психодіагностика, оформлення документації, розробка й затвердження індивідуальних програм навчання й розвитку, створення власної навчально-методичної бази, моніторинг результативності, виявлення і корекція можливих проблем, надання психологічної підтримки педагогам і батькам).

Змістовий модуль 2. Особливості реалізації інклюзивної освіти.

Тема 1. Здійснення процесу оцінки й розробки індивідуального навчального плану. Компоненти індивідуального навчального плану (ІНП): інформація про дитину, поточний рівень знань і вмінь дитини, цілі і завдання навчання, спеціальні та додаткові послуги, адаптації/модифікації, термін дії ІНП, інформація про прогрес дитини. Проведення комплексної оцінки можливостей дитини групою фахівців, розробка й реалізація ІНП, залучення батьків. Функції керівника щодо розробки та впровадження ІНП.

Тема 2. Урахування відмінностей розвитку дітей з особливими потребами у процесі навчання. Поняття про нормальний і порушений розвиток. Середньостатистична норма, функціональна норма, ідеальна норма. Умови нормального психічного розвитку за О.Лурією. Класифікація відхилень психічного розвитку В.Лебединського. Первинні і вторинні симптоми порушеного розвитку. Навчальні характеристики дітей із порушеннями психофізичного розвитку (з вадами опорно-рухового апарату, зору, слуху, мовлення, з аутизмом, із труднощами у навчанні, з ЗПР, із гіперактивністю та дефіцитом уваги, з мінімальною мозковою дисфункцією).

Тема 3. Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в закладах освіти. Напрями соціально-педагогічної підтримки дітей в умовах інклюзивної школи. Соціальна паспортизація учнів, робота з сім'єю. Здійснення соціально-педагогічних досліджень особливостей психофізичного розвитку та

соціалізації. Виявлення і розвиток творчих обдарувань, організація дозвілля. Просвітницька робота з батьками та педагогами дитини з особливими потребами. Реалізація соціального захисту дітей з обмеженими можливостями та їх сімей.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л	інд	с.р.		л	п	л	інд	с.р.
1	90	14	16			60						
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи впровадження інклюзивної освіти												
Тема 1-2. Концептуальні основи інклюзивної освіти	24	2	2			8						
Тема 3-4. Досвід реалізації інклюзивної освіти у країнах Європи та США	24		2			8						
Тема 5. Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір в Україні	12	2	2			8						
Тема 6. Пристосування навчальних приміщень до потреб дітей з особливим психофізичним розвитком	12	2	2			8						
Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з	12	2	2			8						

особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи												
Разом за змістовим модулем 1	84	8	10			40						
Змістовий модуль 2. Особливості реалізації інклюзивної освіти.												
Тема 1. Здійснення процесу оцінки й розробки індивідуального навчального плану	12	2	2			6						
Тема 2. Урахування відмінностей розвитку дітей з особливими потребами у процесі навчання	12	2	2			6						
Тема 3. Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в закладах освіти	12	2	2			8						
Разом за змістовим модулем 2	36	6	6			20						
Усього годин	90	14	16			60						
ІНДЗ					6							
Усього годин	90	14	16			60						

6. Теми семінарських занять

Не передбачено

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Концептуальні основи інклюзивної освіти	2
3-4	Досвід реалізації інклюзивної освіти у країнах Європи та США	2
5	Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір в Україні	2
6	Пристосування навчальних приміщень до потреб дітей з особливим психофізичним розвитком	2
7	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи	2
8	Здійснення процесу оцінки й розробки індивідуального навчального плану	2
9	Урахування відмінностей розвитку дітей з особливими потребами у процесі навчання	2
10	Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в закладах освіти	2
	Всього	16

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено.

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Концептуальні основи інклюзивної освіти	8
3-4	Досвід реалізації інклюзивної освіти у країнах Європи та США	8
5	Інтеграція дітей з особливими потребами в загальноосвітній простір в Україні	8
6	Пристосування навчальних приміщень до потреб дітей з особливим психофізичним розвитком	8
7	Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної школи	8
8	Здійснення процесу оцінки й розробки індивідуального навчального плану	6
9	Урахування відмінностей розвитку дітей з особливими потребами у процесі навчання	6
10	Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в закладах освіти	8
	Разом	60

10. Індивідуальне завдання

Розробити план-конспект соціально-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з ООП (з конкретною нозологією), зазначивши етапи здійснення супроводу усіх членів родини.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти має на меті формування пізнавальної активності, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості тощо.

У процесі індивідуальної роботи здобувачі мають оволодіти вміннями та навичками:

- уміння зрозуміло формулювати власні висновки;
- здатність творчо мислити, вміння доводити та відстоювати власну думку;
- здатність до аналізу і синтезу суспільнозначущих проблем та процесів;
- уміння знаходити й аналізувати інформацію з різних джерел;
- уміння критично оцінювати явища, ситуації, діяльність осіб, спираючись на отриманні знання;
- уміння формулювати та ініціювати нові ідеї; проводити дослідницьку діяльність.

Відповідно, базовим критерієм успішності здобувача вищої освіти є зміст і якість, об'єм виконаних індивідуальних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання ставить за мету прищеплення та розвиток навичок і вмінь самостійної роботи над науковою літературою, аналітичного мислення, систематизації, поглиблення, узагальнення, закріплення теоретичних знань з педагогіки та їх застосування на практиці.

За змістовим модулем ІІ

Тема 8. *Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими потребами в закладах освіти*

Завдання: Розробити план-конспект соціально-педагогічного супроводу родини, яка виховує дитину з ООП (з конкретною нозологією), зазначивши етапи здійснення супроводу усіх членів родини. *(6 год., 12 балів).*

11. Методи навчання

МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда, консультація);

МН2 –практичний метод (практичні заняття);

МН3 –наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферативного повідомлення);

МН5 –відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);

МН6 –самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

12. Методи оцінювання

МО2 –усне або письмове опитування;
МО3 - колоквіум,
МО4 –тестування;
МО5 – командні проекти;
МО6 – реферативні повідомлення;
МО7 – презентації результатів виконаних завдань і досліджень;
МО8 – презентації й виступи на наукових заходах;
МО9 – захист практичних робіт;
МО10 –залік.

13. Засоби діагностики результатів навчання

Контроль і оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів складається з двох етапів:

– поточного контролю;
– підсумкового контролю (залік).

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення вмінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, вмінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентацію).

Об’єктами поточного контролю знань здобувачів є:

- систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання домашніх завдань та вирішення проблемних питань;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального завдання.

Поточний контроль знань, умінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів роботи:

- тестові завдання;
- обговорення проблеми, дискусія;
- аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу);
- презентації результатів роботи;
- інші.

Об’єктом ***підсумкового контролю знань*** здобувачів вищої освіти у формі заліку є виконання усних та письмових завдань.

На залік виносяться вузлові питання, комплексні завдання, що потребують творчого підходу і вміння синтезувати отримані знання.

Таким чином, *засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є*: усне й письмове опитування; поточне і контрольне тестування; контрольні роботи по закінченню вивчення змістового модуля;

виконання самостійних та індивідуальних творчих завдань (конспект першоджерел, розробка порівняльних таблиць, схем; написання анотації тощо).

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК02	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	ПРН15	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	МН1, МН3, МН4, МН6	МО2, МО6, МО7, МО9
ЗК03	Навички міжособистісної взаємодії.	ПРН15	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО2, МО6, МО7
СК04	Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.	ПРН04	Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	МН1, МН2, МН4, МН5, МН6	МО2, МО7, МО9

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Повноту і глибину, системність знань, умінь і навичок з навчального предмету, засвоєних студентом, дають можливість встановити поточні та підсумкові оцінки за практичні, самостійні й індивідуальні, контрольні завдання.

Контрольні роботи передбачають індивідуальне письмове виконання контрольних завдань, що мають узагальнюючий характер. Контрольна робота складається із трьох теоретичних питань, що потребує поглибленої відповіді, та практично обґрунтованого коментування. Відповідь на теоретичне питання має бути повною та обґрунтованою і відповідати конкретному варіанту контрольної роботи. Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело. Практичне обґрунтування завдання повинне здійснюватися за алгоритмом, що відповідає змісту завдання і завершуватися висновками. Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Здобувач може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу, при цьому обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

Здобувач, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, не допускається до семестрового контролю з дисципліни.

Загальна сума балів за виконані завдання разом з оцінками за усні відповіді дають змогу здобувачу отримати до заліку 100 балів за шкалою ECTS. Зазначимо, що студент отримує за кожну позитивну оцінку («4» чи «5» за п'ятибальною системою оцінювання) – 2 бали, за кожну негативну оцінку («2») – мінус 2 бали.

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетен-тності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструкт-тивно-варіатив-ний)	добре	
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію			

			під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репроду-ктивний)	задовільно	не зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептив-но-продук-тивний)	незадовільно	
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

У разі отримання здобувачем незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені недоліки та повторно захистити виконані завдання в установлений викладачем термін.

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота								Модульний контроль		ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
Т1-2	Т3-4	Т5	Т6	Т7	Т1	Т2	Т3	ЗМ 1	ЗМ 2	12	100
8	9	9	9	9	8	8	8	10	10		

16. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни представлено в системі Moodle та складається:

- Робоча програма навчальної дисципліни, силабус.
- Опорний конспект лекцій.
- Матеріали для практичних занять.

- Завдання до самостійної роботи.
- Завдання для здійснення модульного і підсумкового контролю знань.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю знань

1. Сутність, завдання і принципи інклюзивної освіти.
2. Медична і соціальна модель ставлення до людей з особливими потребами.
3. Специфіка понять “інклюзія”, “інтеграція”, “діти з особливими освітніми потребами”.
4. Нормативно-правові основи організації інклюзивної освіти.
5. Принципи діяльності інклюзивної школи.
6. Інтегроване та інклюзивне навчання в Італії, Бельгії, Швеції.
7. Особливості інклюзії у країнах пострадянського простору (Словаччина, Чехія, Польща).
8. Інклюзивна освіта у США.
9. Розвиток інклюзивної моделі освіти в Україні.
10. Організація індивідуального й інклюзивного навчання в умовах ЗСО.
11. Загальні рекомендації щодо облаштування території школи в умовах інклюзивного навчання.
12. Загальні аспекти особливих освітніх потреб дітей із вадами психофізичного розвитку.
13. Сутність, напрями, завдання і принципи психолого-педагогічного супроводу дітей у системі інклюзивної освіти.
14. Етапи здійснення психолого-педагогічного супроводу.
15. Компоненти індивідуального навчального плану.
16. Раннє втручання як міждисциплінарна сімейно-центрована допомога дітям раннього віку з вадами розвитку.
17. Сутність і напрями діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій (ПМПК), їх структура, склад.
18. Психологічна підтримка батьків, психологічне консультування і психологічна корекція як базові методи психолого-педагогічного супроводу сім’ї.
19. Поняття про нормальний і порушений розвиток. Умови нормального психічного розвитку за О.Лурією.
20. Класифікація відхилень психічного розвитку В.Лебединського. Первинні і вторинні симптоми порушеного розвитку.
21. Навчальні характеристики дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
22. Сприяння соціальній взаємодії дітей з особливостями психофізичного розвитку.
23. Загальні правила мовленнєвого етикету у спілкуванні з дітьми з особливими потребами.
24. Система реабілітаційної роботи в ДНЗ і ЗНЗ.
25. Напрями соціально-педагогічної підтримки дітей в умовах інклюзивної школи.

26. Реалізація соціального захисту дітей з обмеженими можливостями та їх сімей.

27. Сутність та специфіка соціалізації дітей з особливими потребами.

28. Соціальна адаптація дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому навчальному просторі.

29. Базові вимоги до випускника з особливими потребами.

30. Принципи вибору професії випускника з обмеженими можливостями.

18. Рекомендована література

Основна

1. Гордійчук О. Є. Інклюзивне навчання: метод. Рекомендації. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод. посіб./ А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. К.: Наук. світ, 2010. 196 с.

2. Діти з особливими потребами в школі: Психолого-педагогічний супровід /О. Романова та інші. К.: Шк. Світ, 2011. 128 с.

3. Інклюзивна освіта: теорія та практика: навч.- метод. посіб. [кол. авторів; за заг. ред. С. П. Миронової]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. 192 с.

4. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посіб./ За заг. ред. Даниленко Л. І. К.: 2007. 128 с.

5. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. /за заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: "А.С.К.", 2018. 308 с.

6. Кравченко Г. Ю. Інклюзивна освіта в ДНЗ. /Г. Ю. Кравченко, Г. О. Сіліна. Х.: Вид-во "Ранок", 2018. 176 с.

Допоміжна

1. Миськів Л. Принципи, завдання та функції інклюзивної освіти як світової моделі соціалізації осіб з обмеженими можливостями. Європейські перспективи. 2013. №10.

2. Матвєєва Н. Реалізація інклюзивної моделі освіти в Україні: проблеми і перспективи. Гірська школа українських Карпат. 2015. №12-13.

3. Кузава І. Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. Збірник наукових праць. 2012. №11.

4. Ідеальна інклюзивна школа. Як облаштувати заклад за державними будівельними нормами Режим доступу: http://nus.org.ua/articles/idealna-inklyuzyvna-shkola-yak-oblashtuvaty-zaklad-za-derzhavnymy-budivelnymy-normamy-chastyna-1/

5. Бовкуш К. Готовність педагога до інклюзивної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. №4 (48).

6. Лапін А. Робота асистента вчителя в інклюзивному освітньому закладі. К., 2014.

17. Інформаційні ресурси

1. Вебінар: Інклюзія в новій українській школі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://vseosvita.ua/webinar/socialna-inkluzia-v-novij-ukrainskij-skoli-9.html

2. НУШ: порадник для вчителя [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf